

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
สารบัญ	ฐ
สารบัญแผนภาพ	ด
สารบัญแผนภูมิ	ถ
สารบัญตาราง	ท
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
ขอบเขตด้านพื้นที่	5
เกณฑ์ในการเลือกคัดเลือกพื้นที่	6
ขอบเขตด้านเนื้อหา	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	9
แนวคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน	9
แนวคิดการบริหารจัดการที่ดี	23
แนวคิดทุนทางสังคม	25
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	29
กรอบแนวคิด	31
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	34
แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย	35
วิธีการที่ใช้ในการวิจัย	37
การเก็บรวบรวมข้อมูล	44
การตรวจสอบข้อมูล	51
การวิเคราะห์ข้อมูล	51

สารบัญ	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย “ศูนย์ฟื้นฟูชีวิตใหม่วัดร้างบ้านเด่นชัย ตำบลหนองตอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่	53
ตอนที่ 1. ข้อมูลทั่วไปของชุมชน	53
1.1 ลักษณะทางกายภาพและข้อมูลพื้นฐานประชากร	53
1.2 ประวัติความเป็นมาของชุมชน	57
1.3 การประกอบอาชีพ เศรษฐกิจ	58
1.4 การดูแลสุขภาพ	60
1.5 การศึกษาและแหล่งความรู้	60
1.6 ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม	61
1.7 การมีส่วนร่วมของชุมชนในเหตุการณ์ที่สำคัญ	67
ตอนที่ 2. สถานการณ์โรคเอดส์ในชุมชน และการตอบสนอง ของชุมชนต่อปัญหาโรคเอดส์	69
2.1 สถานการณ์โรคเอดส์ในชุมชน	69
2.2 การตอบสนองต่อปัญหาโรคเอดส์ขององค์กรภายใน และภายนอกชุมชน	71
ตอนที่ 3. กระบวนการดำเนินงานป้องกันและแก้ปัญหาโรคเอดส์ของ ศูนย์ฟื้นฟูชีวิตใหม่วัดร้างบ้านเด่นชัย	73
3.1 ความเป็นมาในการป้องกันและแก้ปัญหาโรคเอดส์	73
3.2 ประวัติ มูลเหตุจูงใจ และความรู้ความสามารถของผู้ริเริ่ม หรือผู้ประสานงานโครงการ	82
3.3 แนวคิดหรือยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน	84
3.4 กลุ่มเป้าหมายของโครงการ	86
3.5 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงาน	88
3.5.1 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการคิดวิเคราะห์ปัญหา	88
3.5.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจและ วางแผนงาน	94
3.5.3 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงาน	99

สารบัญ

	หน้า
3.5.4 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผล	107
3.6 การสนับสนุน	108
3.7 การบริหารจัดการ	112
3.8 การปรับตัวและความต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรม/โครงการ	117
บทที่ 5 ผลการวิจัย “ชมรมต่อต้านโรคเอดส์บ้านดงหลวง ตำบลวังผาง กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน”	120
ตอนที่ 1. ข้อมูลทั่วไปของชุมชน	120
1.1 ลักษณะทางกายภาพและข้อมูลพื้นฐานประชากร	120
1.2 ประวัติความเป็นมาของชุมชน	125
1.3 การประกอบอาชีพ เศรษฐกิจ	126
1.4 การดูแลสุขภาพ	127
1.5 การศึกษาและแหล่งความรู้	128
1.6 ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม	129
1.7 การมีส่วนร่วมของชุมชนในเหตุการณ์ที่สำคัญ	137
ตอนที่ 2. สถานการณ์โรคเอดส์ในชุมชน และการตอบสนอง ของชุมชนต่อปัญหาโรคเอดส์	140
2.1 สถานการณ์โรคเอดส์ในชุมชน	140
2.2 การตอบสนองต่อปัญหาโรคเอดส์ขององค์กรภายใน และภายนอกชุมชน	143
ตอนที่ 3. กระบวนการดำเนินงานป้องกันและแก้ปัญหาโรคเอดส์ของ ชมรมต่อต้านโรคเอดส์บ้านดงหลวง	146
3.1 ความเป็นมาในการป้องกันและแก้ปัญหาโรคเอดส์	146
3.2 ประวัติ มูลเหตุจูงใจ และความรู้ความสามารถของผู้ริเริ่ม หรือผู้ประสานงานโครงการ	157
3.3 แนวคิดหรือยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน	159
3.4 กลุ่มเป้าหมายของโครงการ	162
3.5 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงาน	163

สารบัญ	หน้า
3.5.1 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการคิดวิเคราะห์ปัญหา	163
3.5.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจและวางแผนงาน	166
3.5.3 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงาน	168
3.5.4 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผล	174
3.6 การสนับสนุน	176
3.7 การบริหารจัดการ	182
3.8 การปรับตัวและความต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรม/โครงการ	189
บทที่ 6 ผลการวิจัย “โครงการพัฒนาเครือข่ายช่วยเหลือผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ในชุมชนบ้านปางลาว ตำบลแม่ข้าวต้ม อำเภอมือง จังหวัดเชียงราย”	191
ตอนที่ 1. ข้อมูลทั่วไปของชุมชน	191
1.1 ลักษณะทางกายภาพและข้อมูลพื้นฐานประชากร	191
1.2 ประวัติความเป็นมาของชุมชน	195
1.3 การประกอบอาชีพ เศรษฐกิจ	198
1.4 การศึกษาและแหล่งความรู้	200
1.5 การดูแลสุขภาพ	201
1.6 ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม	202
1.7 การมีส่วนร่วมของชุมชนในเหตุการณ์ที่สำคัญ	211
ตอนที่ 2. สถานการณ์โรคเอดส์ในชุมชน และการตอบสนองของชุมชนต่อปัญหาโรคเอดส์	214
2.1 สถานการณ์โรคเอดส์ในชุมชน	214
2.2 การตอบสนองต่อปัญหาโรคเอดส์ขององค์กรภายในและภายนอกชุมชน	217

สารบัญ

	หน้า
ตอนที่ 3. กระบวนการดำเนินงานป้องกันและแก้ปัญหาโรคเอดส์ของ โครงการพัฒนาเครือข่ายช่วยเหลือผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ ในชุมชนบ้านปางลาว	219
3.1 ความเป็นมาในการป้องกันและแก้ปัญหาโรคเอดส์	219
3.2 ประวัติ มูลเหตุจูงใจ และความรู้ความสามารถของผู้ริเริ่ม หรือผู้ประสานงานโครงการ	238
3.3 แนวคิดหรือยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน	240
3.4 กลุ่มเป้าหมายของโครงการ	244
3.5 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงาน	247
3.5.1 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการคิดวิเคราะห์ปัญหา	247
3.5.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการตัดสินใจและ วางแผนงาน	255
3.5.3 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงาน	258
3.5.4 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการประเมินผล	276
3.6 การสนับสนุน	281
3.7 การบริหารจัดการ	287
3.8 การปรับตัวและความต่อเนื่องในการดำเนินกิจกรรม/โครงการ	296
บทที่ 7 วิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนและเงื่อนไขปัจจัยที่ส่งผลต่อ ความแตกต่างกันของการมีส่วนร่วมของชุมชน	301
บทที่ 8 บทสรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	373
บทสรุปผลการวิจัย	373
อภิปรายผล	419
ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้	423
ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย	427
บรรณานุกรม	429
ภาคผนวก	434
ประวัติผู้เขียน	454

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	แสดงที่ตั้งตำบลหนองตอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่	55
2	แสดงที่ตั้งสถานที่ต่าง ๆ ภายในชุมชนบ้านเด่น-ป่าแดง หมู่ที่ 14 ตำบลหนองตอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่	56
3	แสดงที่ตั้งตำบลวังผาง กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน	122
4	แสดงที่ตั้งชุมชนบ้านดงหลวง(เดิม) หมู่ที่ 5ตำบลวังผาง กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน	123
5	แสดงที่ตั้งสถานที่ต่าง ๆ ภายในชุมชนบ้านดงหลวงหมู่ที่ 5 ตำบลวังผาง กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน	124
6	แสดงที่ตั้งตำบลแม่ข้าวต้ม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย	192
7	แสดงที่ตั้งสถานที่ต่าง ๆ ภายในชุมชนบ้านปางลาว (เดิม) หมู่ที่ 10 ตำบลแม่ข้าวต้ม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย	193
8	แสดงที่ตั้งสถานที่ต่าง ๆ ภายในชุมชนบ้านปางลาว หมู่ที่ 10 ตำบลแม่ข้าวต้ม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย	194

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	การมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปกระบวนการสร้างจิตสำนึกต่อการพัฒนาด้านต่างๆ	16
2	กรอบแนวคิดในการศึกษากระบวนการดำเนินงานและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและแก้ปัญหาโรคเอดส์ในกรณีศึกษาชุมชนแต่ละแห่ง	32
3	กรอบแนวคิดสำหรับการศึกษาเปรียบเทียบเงื่อนไขปัจจัยที่ส่งผลต่อความแตกต่างของการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ปัญหาโรคเอดส์ในชุมชนทั้ง 3 แห่ง	33
4	แสดงโครงสร้างการบริหารจัดการชมรมต่อต้านโรคเอดส์บ้านดงหลวง	184
5	แสดงกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินโครงการของชุมชนปางลาว	245
6	แสดงโครงสร้างการดำเนินงานโครงการพัฒนาเครือข่ายช่วยเหลือผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ในชุมชนบ้านปางลาว	271
7	แสดงโครงสร้างการจัดการของคณะกรรมการโครงการพัฒนาเครือข่ายช่วยเหลือผู้ติดเชื้อ และผู้ป่วยเอดส์ในชุมชนบ้านปางลาว ตำบลแม่ข้าวต้ม	290
8	แสดงเครือข่ายการประสานงานในโครงการพัฒนาเครือข่ายช่วยเหลือผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ในชุมชนบ้านปางลาว	294

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ประเด็นข้อมูลเบื้องต้นและประเด็นที่จะศึกษาเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ปัญหาโรคเอดส์ ในชุมชน 3 แห่งของภาคเหนือตอนบน	47
2	แสดงจำนวนผู้ป่วยโรคเอดส์ที่เสียชีวิต จำแนกตาม ปี พ.ศ. และ อาชีพ ชุมชนบ้านเด่น-ป่าแดง ตำบลหนองตอง อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่	69
3	แสดงผลการดำเนินโครงการที่ 1 โครงการดูแลรักษาผู้ติดเชื้อเอดส์ปี พ.ศ. 2539 ศูนย์ฟื้นฟูชีวิตใหม่วัดร้างบ้านเด่นชัย อำเภอหางดง จังหวัด เชียงใหม่	75
4	แสดงผลการดำเนินกิจกรรมที่เป็นผลจากการสนับสนุนของมูลนิธิพัฒนาศักยภาพชุมชนหรือ Northnet ระยะเวลาประมาณปี 2540	76
5	แสดงผลการดำเนินโครงการที่ 2 โครงการส่งเสริมอาชีพ ระยะเวลาประมาณปี 2540 ศูนย์ฟื้นฟูชีวิตใหม่วัดร้างบ้านเด่นชัย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่	79
6	แสดงผลการดำเนินโครงการที่ 3 โครงการหล่อเทียน ระยะเวลาประมาณปี 2541 – ปี 2544 ศูนย์ฟื้นฟูชีวิตใหม่วัดร้างบ้านเด่นชัย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่	80
7	แสดงผลการดำเนินโครงการที่ 4 โครงการช่วยเหลือฟื้นฟูผู้ติดเชื้อเพื่อชีวิตใหม่วัดร้างเด่นชัย ระยะเวลาประมาณปี 2542 - 2543ศูนย์ฟื้นฟูชีวิตใหม่วัดร้างบ้านเด่นชัย อำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่	81
8	สรุปจำนวนผู้ป่วยโรคเอดส์ที่เสียชีวิต บ้านดงหลวงรวม 4 ชุมชน จำแนกตาม ปี พ.ศ. และอาชีพ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 – พุทธศักราช พ.ศ. 2543	140

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
9	แสดงจำนวนผู้เสียชีวิตด้วยโรคเอดส์ จำแนกตามชุมชน ตำบลวังผาง กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดเชียงใหม่	141
10	แสดงผลการดำเนินโครงการรณรงค์เผยแพร่ความรู้และ ช่วยเหลือผู้ป่วยในชุมชน ประมาณ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2535 – 2539 ชมรมต่อต้านโรคเอดส์บ้านดงหลวง ตำบลวังผาง กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน	149
11	แสดงผลการดำเนินโครงการสร้างเครือข่ายชมรมต่อต้าน โรคเอดส์ ประมาณ ปี พ.ศ. 2540 – 2541 ชมรมต่อต้านโรคเอดส์บ้านดงหลวง ตำบลวังผาง กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน	152
12	แสดงผลการดำเนินโครงการช่วยเหลือผู้ป่วยโดยชุมชนบำบัด ประมาณปี พ.ศ. 2540 – 2541 ชมรมต่อต้านโรคเอดส์บ้านดงหลวง ตำบลวังผาง กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน	154
13	แสดงผลการดำเนินโครงการช่วยเหลือผู้ป่วยเอดส์โดยชุมชนบำบัด ประมาณพฤษภาคมปี 2543 – 2544 ชมรมต่อต้านโรคเอดส์บ้านดงหลวง ตำบลวังผาง กิ่งอำเภอเวียงหนองล่อง จังหวัดลำพูน	156
14	แสดงจำนวนผู้ป่วยโรคเอดส์ที่เสียชีวิต จำแนกตาม ปี พ.ศ. และอาชีพ ชุมชนปางลาว หมู่ที่ 10ตำบลแม่ข้าวต้ม อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย	215
15	แสดงผลการดำเนินโครงการที่ 1 โครงการเยาวชน สัมพันธ์ป้องกันเอดส์บ้านปางลาว ตำบลแม่ข้าวต้ม อำเภอเมือง จังหวัด เชียงราย	221
16	โครงการที่ 2 โครงการพัฒนาเครือข่ายช่วยเหลือผู้ติดเชื้อ และผู้ป่วยเอดส์ในชุมชนปางลาว พฤษภาคม 2539 – ปัจจุบัน	230

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
17	การจัดตั้งโครงการ/องค์กรและ พื้นที่ดำเนินงาน	302
18	ความหลากหลายของกลุ่ม /องค์กรที่เข้ามามีส่วนร่วม	306
19	การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการดำเนินงาน 4 กระบวนการ	315
20	กิจกรรมและเครือข่ายการมีส่วนร่วมของกลุ่มองค์กรต่าง ๆ	323
21	ความเข้าใจของชุมชนในการดำเนินงานป้องกันและแก้ปัญหา	329
22	บริบทของชุมชน สถานการณ์เอดส์และสภาพปัญหาภายในชุมชนและปัญหาอื่น ๆ	337
23	ผู้ริเริ่มหรือผู้ประสานงานโครงการ และแนวคิดในการดำเนินงานขององค์กร	348
24	การสนับสนุนและการบริหารจัดการ	358
25	การปรับโครงการ /กิจกรรม	363
26	ความต่อเนื่องของโครงการ / กิจกรรม	368
27	แสดงสรุปผลการศึกษากระบวนการดำเนินงานป้องกันและแก้ปัญหาโรคเอดส์ในชุมชน 3 แห่ง	376
28	สรุปความหลากหลายของบุคคล กลุ่มองค์กรที่เข้าไปมีส่วนร่วม	401
29	สรุปการมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการดำเนินงาน 4 กระบวนการ	402
30	สรุปกิจกรรมและเครือข่ายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินกิจกรรม	406
31	สรุปความเข้าใจของชุมชนในการดำเนินงานป้องกันและแก้ปัญหาโรคเอดส์	410